

พืชสมุนไพรเพื่อ “การอารักขาพืช”

การควบคุมศัตรูพืชโดยชีวภาพ เป็นอีกหนึ่งในวิธีการจัดการศัตรูพืชที่ไม่ใช้สารเคมี ซึ่งเป็นการนำความหลากหลายทางชีวภาพมาใช้จัดการศัตรูพืช เช่น สารธรรมชาติที่ได้จากพืชหรือสัตว์ ศัตรูธรรมชาติ ชีวภัณฑ์ น้ำหมักชีวภาพ หรืออื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ

พืชสมุนไพร หลายชนิดมี “สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ” ที่มีคุณสมบัติป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ โดยเกิดจากการนำพืชสมุนไพรเหล่านั้นมาสับหรือบดแล้วนำไปแช่ (maceration) หรือหมัก (fermentation) ให้สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพละลายออกมาอยู่ในรูปน้ำหมักชีวภาพ

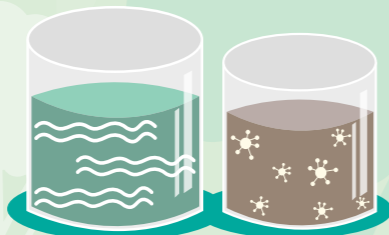
การหมัก เป็นกระบวนการทางชีวเคมีของเซลล์ เพื่อสร้างพลังงานจากการย่อยสลายสารอินทรีย์หรือการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของสารประกอบอินทรีย์ด้วยเอนไซม์ จุลินทรีย์สำคัญที่นิยมใช้ในการหมักมี 3 ชนิด คือ แบคทีเรีย ยีสต์ และรา โดยอาจเติมในรูปของเชื้อจุลินทรีย์ชนิดเดี่ยว (single culture) หรือเชื้อจุลินทรีย์ผสม (mixes culture)

เมื่อนำพืชสมุนไพรเข้าสู่กระบวนการหมัก ผนังเซลล์ของพืชสมุนไพรซึ่งเป็นสารอินทรีย์ถูกจุลินทรีย์ย่อยสลาย

พืชสมุนไพร

สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพถูกปลดปล่อยออกมาภายนอกเซลล์และละลายอยู่ในรูปของน้ำหมักชีวภาพ

สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ

นำสารสกัดที่ได้ไปใช้จัดการศัตรูพืช

ป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ส่วนประกอบที่ใช้ทำน้ำหมักสมุนไพร ป้องกันกำจัดศัตรูพืช

หนอน
ใบตะไคร้หอม 5 กก.
เถาบอระเพ็ด 5 กก.
เหง้าขมิ้นชัน 5 กก.

รา แบคทีเรีย
ต้นและใบสาบเสือ 5 กก.
ดอกดาวเรือง 5 กก.
เถาบอระเพ็ด 5 กก.
ใบหรือเมล็ดสะเดา 5 กก.

หัวเชื้อจุลินทรีย์
น้ำ 1 ลิตร
หรือแห้ง 25 กรัม

น้ำสะอาด 40 ลิตร

กากน้ำตาล

ต้นและใบยี่โถ 5 กก.
เหง้าว่านน้ำ 5 กก.
เหง้าขมิ้น 5 กก.
เหง้าข่า 5 กก.

เถาบอระเพ็ด 3 กก.
ผลพริก 2 กก.
หัวกระเทียม 3 กก.
เหง้าขมิ้นชัน 10 กก.

เพ็ลีย์

ด้วง แมลงปีกแข็ง

ข้อมูลโดย
ดร.เทิดศักดิ์ โทณลักขณ
สาขาวิชาวิทยาการสมุนไพร
คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อีเมล th.thomalak@gmail.com

ผลิตสื่อโดย
สถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร (สท.)
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
111 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120
www.nstda.or.th/agritec อีเมล agritec@nstda.or.th

การทำน้ำหมักสมุนไพร ป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ส่วนประกอบ

พืชสมุนไพร 20 กิโลกรัม
(ตามประเภทศัตรูพืชที่ต้องการป้องกันกำจัด)

หัวเชื้อจุลินทรีย์ ประเภทน้ำ 1 ลิตร
หรือ ประเภทผงแห้ง 25 กรัม

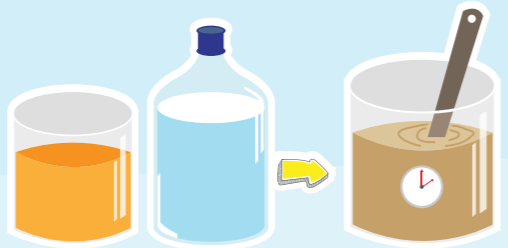
น้ำสะอาด 40 ลิตร

กากน้ำตาล 6 กิโลกรัม

ขั้นตอน

สับหรือหั่นพืชสมุนไพร
เป็นชิ้นเล็กๆ แล้วทุบหรือตำให้แตก

ละลายหัวเชื้อจุลินทรีย์
ในน้ำสะอาด 10 ลิตร
ผสมให้เข้ากัน ทิ้งไว้ 5-10 นาที

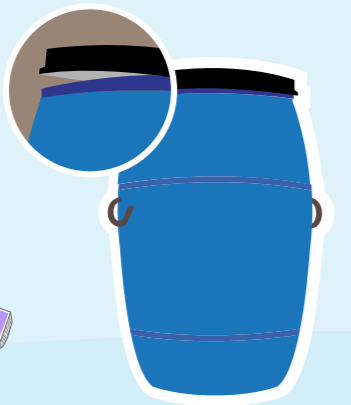
นำพืชสมุนไพรและกากน้ำตาล
ใส่ลงในถังหมัก
ผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน

15-20
วัน

เทสารละลายหัวเชื้อจุลินทรีย์
ลงในถังหมัก คลุกเคล้าให้เข้ากัน
ส่วนผสมพืชสมุนไพรและกากน้ำตาล
แล้วเติมน้ำสะอาดที่เหลือ

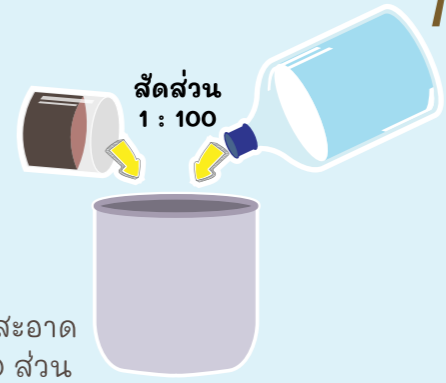
ปิดฝาถังหมักไม่ต้องสนิท
ตั้งไว้ในที่ร่มและ
อากาศถ่ายเทสะดวก

หมั่นคนส่วนผสมทุก 1-2 วัน
ใช้ระยะเวลาหมัก 15-20 วัน
จึงนำไปใช้งาน

วิธีใช้

กรองเศษพืชสมุนไพร
ออกจากน้ำหมักชีวภาพ
สมุนไพรที่หมักครบตามระยะเวลา

นำมาเจือจางในน้ำสะอาด
อัตรา 1:100 ถึง 200 ส่วน
โดยใช้อัตราการฉีดพ่น 50 ลิตรต่อไร่

ฉีดพ่นให้ทั่วทุกส่วน
ของพืชทุก 7-10 วัน

* ในช่วงที่มีศัตรูพืชระบาดหนักฉีดพ่นทุก 3 วัน

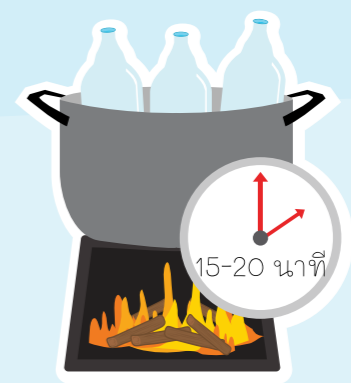
* เก็บน้ำหมักชีวภาพสมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืชในที่ร่มและไม่ได้รับแสงแดดซึ่งช่วยคงประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ได้นาน 1-3 เดือน (ขึ้นอยู่กับชนิดของสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพที่อยู่ในพืชสมุนไพร)*

ข้อควรระวัง

สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพที่สกัดได้จากพืชสมุนไพรมีประสิทธิภาพลดลงอย่างรวดเร็ว เมื่อได้รับแสงแดดและอุณหภูมิสูงและลดลงอย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นของการเก็บรักษา โดยทั่วไปสามารถเก็บรักษาน้ำหมักชีวภาพสมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ผ่านกระบวนการหมักตามกำหนดได้นาน 1-3 เดือน ซึ่งก่อนการเก็บรักษาจำเป็นต้อง "ทำลายจุลินทรีย์เพื่อหยุดกระบวนการหมัก" เนื่องจากหากปล่อยให้มีการหมักต่อไปในระหว่างการเก็บรักษา จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประโยชน์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ

บรรจุลงขวดแก้วหรือ
ขวดพลาสติก
ทนความร้อนและสะอาด

วางขวดบรรจุในหม้อต้ม
ไม่ต้องปิดฝาขวดบรรจุ
ต้มนาน 15-20 นาที

ต้มน้ำให้มีอุณหภูมิ
ประมาณ 70°

นำขวดบรรจุแช่ในน้ำ
ที่มีอุณหภูมิ 5-10°

